

Revitalizace farské stráně

Záměr obce Tuklaty a Tlustovousy

Obecní zastupitelstvo schválilo záměr revitalizace farské stráně na svém jednání 26.1.2015. Proces schvalování je zdoluhavý a obec o jeho postupu informuje průběžně. Níže jsou uvedeny zatím existující informace k dotazům, které po schválení vznikly. Definitivní záměr bude možné občanům představit po dokončení projektu revitalizace, který je v současné době připravován zahradní architektkou. Předpoklad předání projektu revitalizace je 1. polovina března 2015.

Postup revitalizace

Porost na stráni lze rozdělit na 5 druhů a ke každému se váže jiný postup:

a) Lípy, jírovce, moruše

Z doložených historických materiálů je patrné, že stráně byla původně osázená pouze na své horní hraně. Dnes se jedná o staleté stromy, které v současné době trpí blízkostí akátů a neodborným ošetřením, přitom by si zasloužily zápis na seznam památných stromů. Tyto stromy musí být odborně ošetřeny pod dozorem arboretisty.

b) Akáty

Obecně ale platí, že v blízkosti akátu nemá smysl sázet nic jiného než opět akát. Akát byl údajně na stráně vysazen na počátku minulého století, v době, kdy byl tzv. módní dřevinou, v době, kdy se ještě o jeho nevhodnosti moc nevědělo. Tyto stromy jsou základem pro současné bujně zmlazování. Akát je těžko vymytelná rostlina a ani ekologové se neshodují na nejučinnějším způsobu. Na našem svahu nelze stromy vytrhat včetně kořenů. Akáty mají tenké a dlouhé kořeny a proto je nelze vytrhat, aby nedošlo k destabilizaci podloží. To by pak skutečně hrozilo sesuvem půdy. Kořeny akátu díky své pevnosti ale svah dobře stabilizují. Musí se tedy kácet a pařezy ponechat. Kácením ale vzniká problém s bujným zmlazováním z pařezu i kořenů. Vesměs mi odborníci, se kterými jsem o tom mluvila, doporučovali varianty pro nezasvěcenou veřejnost dost drastické:

- Kácení zelených stromů v srpnu/září po vyhnízdění ptactva na vysoký pařez, takže není tolik výmladků z kořenů, protože výmladky vyráží hlavně z pařezu, kácení zelených stromů může u části obyvatel vyvolat neporozumění a je nutno tuto variantu správně vysvětlit. I tak je nutno používat herbicidy, výhodou je menší tvorba výmladků a tudíž i menšího množství herbicidů.
- Kroužkování - tj. cca 1 m nad zemí se odřízne pás kůry a nechá se uschnout (lze urychlit, pokud je kroužek ještě natírán herbicidem); nebude možné kvůli bezpečnostnímu riziku pádu uschlého stromu na ulici využít.

To jsou ekologické metody, které se používají v chráněných oblastech. Je navržený jiný způsob likvidace - vykácení zjara. Po vykácení budou pařezy lokálně natřeny nezředěným herbicidem a výmladky budou v létě, na podzim a případně ještě jednou z jara dalšího roku ošetřeny herbicidem. Bude tedy zřejmě zapotřebí o něco více herbicidů. Navržené herbicidy se ale dál životní prostředí neznečišťují, v půdě se rozkládají. Protože se nebude nic stříkat, ale ošetřovat lokálně, tedy natírat štětcem, nemůže se ani nic dostat do okolí.

Vymýcení akátu předchází jakékoliv výsadbě, protože akát vypouští do půdy jedy ve svém konkurenčním boji proti jiným rostlinám a udolal by nově vysazené rostliny. Nová výsadba v okolí akátů je kvůli tomu nehospodárná.

c) Bez černý, pámelník

Bezy a pámelníky zůstanou ve fázi mýcení akátu na místě. Stráně tedy bude i nadále zadržovat vláhu a postupně se bude připravovat na vysazení novými rostlinami, případně vznikne prostor k tomu, aby začaly růst rostliny, které tam ponecháme ze stávajícího sortimentu, protože budou mít už konečně

prostor a světlo. Bez a pámelník lze docela snadno vymýtět těsně před novou výsadbou tak, že se vyseká a opět lokálně natře herbicidem.

d) Šeříky, hlohy, růže,...

Keře, které na místě už jsou a nějak živoří, budou zmlazeny, tzn. seříznuty u země ve stejnou dobu, kdy se začne s mýcením akátů. VŠECHNY jsou letitou neúdržbou přestárlé a růže zplaněly. Tímhle prostým uříznutím u země keře znovu obrazí, šeříky a růže budou zase kvést.

e) Výsadba nových dřevin a rostlin

Stráž je z hlediska výsadby náročným stanovištěm. Je jižně orientovaná s řadou skalních výstupků. Také se jedná o ochranné pásmo národní kulturní památky a druhová skladba podléhá schválení Národním památkovým ústavem. Celé místo je ale zajímavý krajinný prvek a mělo by proto tak vypadat. V projektu jsou navrženy druhy odpovídající jak stylu baroka tak současně složitosti stanoviště. Jedná se o nenáročné původní domácí druhy, jejichž údržba bude minimální (to ale neznamená žádná!). Střed naší obce má vysoký potenciál a škoda jej nepodpořit a nechat bez údržby.

Možné způsoby péče o stráž a její okolí

Stráž je díky letitému zanedbání a vlastnostem akátu – vytlačování ostatních rostlin a husté zmlazování v současné době neprostupnou džunglí. Zastupitelstvo stálo před rozhodnutím, jak upravit zanedbaný střed obce, kde farská stráž má výlučné místo a přijalo záměr přeměny v sadovou úpravu jako první etapy celkové obnovy veřejné zeleně, jejíž koncepci bude připravovat.

V diskusi lze uvažovat o různých variantách:

- a) stráž ponechat svému osudu, jak se to dělo uplynulých alespoň 12 let. Vzhledem k tomu že původních několik akátů zde bylo vysázeno před 100 lety a v našich podmínkách se dožívají 100 - 120 let, jsou ty naše na konci svého života a můžeme je nechat dožít a počkat až spadnou samy. Pak nebudou zmlazovat. To je zřejmě ta neekologičtější varianta rekultivace. Zásadní nevýhodou je bezpečnostní riziko takového postupu, kdy akát spadne na ulici.
- b) provést základní údržbu a částečnou rekultivaci, odstranit nálety, nebezpečné stromy, zmladit keře, které budeme chtít podpořit, plochy vzdálenější akátům osázet novými rostlinami. K tomu lze využít projektu připraveného pro celkovou revitalizaci. Prořez akátů, které na stráni zůstanou. Celková přeměna bude probíhat několik let v závislosti na rychlosti odstraňování akátů. Výhodou bude postupná vizualizace záměru alespoň na části plochy. Varianta vhodná pro situace, kdy se nebude dařit získat dotace. Nevýhodou je faktické ohrožení získání dotací. Rekultivace strážně zaplevelené akáty bude spíše podpořena.
- c) Provést celkovou revitalizaci. Varianta rychlá (jeden rok mýcení akátů, jeden rok než se vysazené rostliny rozrostou). Pokud by se podařilo získat dotace tak, aby obec musela financovat pouze svoji spoluúčasť ve výši obvykle 20 %, byla by škoda tuto variantu nevyužít.

Zhodnocení variant: Varianta ad a) vyžaduje zbytečné bezpečnostní riziko, ale uplynulých 12 let postačila. Varianta ad c) by měl být dobře vysvětlená obyvatelstvu, pak by byla variantou nejlepší. Varianta ad b) je sice zdoluhavější, ale pro obyvatelstvo názornější. Nevýhodou je nutnost dočasné nákladné údržby stárnoucích akátů, o kterých je zřejmé, že jsou na konci své životnosti (cca 10 tis. Kč na strom).

Revitalizace z hlediska biodiverzity

Svah není evidován z hlediska ochrany přírody, ale jako ochranné pásmo národní kulturní památky. Mýcení akátů vliv na stávající faunu mít nebude. Nemělo by se kácet v době hnízdění. Sadová výsadba domácími druhy, které kvetou po celou sezonu, prospěje variabilitě hmyzu. Akáty přitahují včelu medonosnou. Ostatní druhy včel a užitečného hmyzu potřebují ke svému životu pestřejší rostlinnou skladbu. Obnovením původní domácí flory, která je navržena v projektu, dojde tedy

k podpoře druhové rozmanitosti hmyzu a na to navazujícího potravního řetězce (drobní plazi a savci, včetně netopýřů). Také pařezy, které zůstanou na stráni, budou pro ně dobrým útočištěm.

Cena a financování

Projekt upřesní cenovou nákladnost údržby stávajících stromů i výsadby nových druhů. Tato cena vychází z tabulkových cen určených pro čerpání dotací. Také záleží na počtu kusů vysazených na m². Soutěží mezi zahradníky o zadání realizace lze docílit výrazně nižších cen.

Vykácení by mělo být pro rozpočet obce neutrální (firma si odveze dřevo jako náhradu za práci) nebo spíše pozitivní, pokud ve veřejné soutěži někdo i nabídne práci i odkup dřeva. To ale záleží na množství akátů, které necháme pokácet najednou – někdo sem musí přivést techniku – to bude nejdražší. Pokud budeme kácet jen několik stromů, můžeme to udělat jako kácení jakýchkoliv dřevin v obci a můžeme si dokonce kmeny nechat a vyrobit z nich třeba lavičky. Akátové dřevo je velice kvalitní a nedělají se na něm třísky, i když se nenatírá - to je zase výhoda té jeho jedovatosti ☺

Dotace MŽP (do 31.3.) bude především o údržbě stromů, pokud ji nezískáme, musíme si ji zaplatit sami. Dotace je max. 80 %, nejvýše 400 tis. Kč. Dále se do dotace zahrne náhradní výsadba stromů a vyšších keřů. Dotace totiž požaduje 10 let udržitelnosti, což není možné u nižších keřů a rostlin zaručit.

Výsadba dalších keřů a rostlin by měla být spíše financována z menších dotací např. Středočeského kraje v příštím roce. Výsadba bude probíhat od příštího roku, kdy dojde k úpravě položek rozpočtu v péči o veřejnou zeleň, která je ne hospodárná a snad se podaří prosadit hospodárnější péče o veřejnou zeleň.

Bez ohledu na to, zda se dotace podaří získat, obec by měla být schopna revitalizaci realizovat. Lze také očekávat, že nová výsadba na místo, kde se vymýtily akáty, může mít pro získání dotace více šancí. Akát je totiž na seznamu nebezpečných invazivních rostlin ve stejné skupině jako třeba bolševník – mediálně známá rostlina z okolí Mariánských lázní. A tak jeho likvidace je podporována.

Proces schvalování

Občané mohou nabýt dojem, že obecní zastupitelstvo při rozhodování o svém záměru nepostupovalo dostatečně transparentně. Proto je nutno vysvětlit celý rozhodovací proces, který je poměrně zdoluhavý a administrativně náročný, než bude možné finální představu možné úpravy zodpovědně představit.

1. Proces v obci: Výbor pro rozvoj obecního majetku navrhl ZO záměr revitalizace farské stráně s tím, že akáty se odstraní a stráň se upraví sadovou výsadbou. K tomu bylo nutno schválit také výběr zahradního architekta, který projekt navrhne, a zahájení výběrového řízení na firmu, která dřevo vytěží, což bude časově náročnější a v situaci, kdy se blíží konec vegetačního klidu, bylo vhodné proces zahájit.
2. Projekt údržby stromů a nové výsadby. Celý záměr není možné představit veřejnosti bez navržené úpravy. Teprve po vypracování projektu bude možné veřejnost seznámit se záměrem. Protože vzniklo určité znepokojení nad záměrem, jsou v současné době zveřejňovány první návrhy, které ale neprošly žádným schvalovacím řízením. **Projekt by měl být dokončen v první polovině března 2015. Projekt zpracovává dva okruhy: údržba vzrostlých stromů v centru obce a návrh výsadby na farské stráni, a to v podobě pro potřeby žádosti o dotace na realizaci těchto záměrů. Teprve potom lze zodpovědně předstoupit před veřejnost a záměr představit.**

3. Žádost na Národní památkový ústav o závazné stanovisko, protože se jedná o ochranné pásmo národní kulturní památky. NPÚ se vyslovil, že se jedná o běžnou údržbu pozemku, která je pro něj akceptovatelná. Skutečné množství pokácených stromů a případné rozfázování bude záležet na variantě, kterou zvolíme.
4. Žádost o vykácení. V souladu s vyhláškou č. 222/2014 Sb. je nutné, aby na závěr celého přípravného procesu obec jako vlastník pozemku požádala o vydání rozhodnutí o povolení vykácení stromů a keřů. Schvalovacímu řízení podléhají zejména stromy s obvodem nad 80 cm ve výšce 130 cm. O žádosti rozhoduje Obecní úřad v Tuklatech.
5. Žádost o dotaci. Do 31.3. je potřeba zažádat MŽP o dotaci na údržbu a obnovu veřejné zeleně. Tato dotace bude použita na údržbu vzrostlých stromů (zejména lípy na pozemku p.č. 281/1, hřbitovu a kolem rybníku a výsadbě nových stromů na těchto pozemcích. Revitalizace farské stráně má souvislost s touto dotací částečnou: údržba se navrhuje pouze u těch stromů, které výhledově na stráni zůstanou, navrhuje se výsadba nových stromů jako rekultivace akátové stráně, což má větší pravděpodobnost získání dotace, protože se jedná o dotaci MŽP a podpora původních českých druhů je podmínkou dotace. Za tím účelem se navrhuje svolat mimořádné zastupitelstvo, protože řádný termín jednání zastupitelstva je až 30.3.

26.2.2015 Jana Ammerlaan